

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 15533/22
NOVA LJUBLJANSKA BANKA D.D.
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući 12. prosinca 2023.
u Odboru u sastavu:

Pauliine Koskelo, *predsjednica*,
Lorraine Schembri Orland,
Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika odjela*,

Uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 15533/22) protiv Republike Hrvatske podnesen Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) dana 23. ožujka 2022. godine od strane društva Nova Ljubljanska banka d.d., trgovačkog društva osnovanog na temelju slovenskog prava sa sjedištem u Ljubljani (u daljnjem tekstu: banka podnositeljica zahtjeva), koju zastupa C. Annacker, odvjetnica koja odvjetničku djelatnost obavlja u Parizu;

Nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

PREDMET SPORA

1. Predmet se odnosi na četrnaest parničnih postupaka koje su dvije hrvatske banke pokrenule protiv Ljubljanske banke i banke podnositeljice zahtjeva, tražeći povrat sredstava koja su te hrvatske banke morale isplatiti tijekom godina na ime devizne štednje koju su hrvatski državljani položili kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana – Glavne filijale Zagreb prije 27. travnja 1991. godine.

2. Opća činjenična i pravna pozadina i mjerodavni pravni okvir u vezi sa statusom Ljubljanske banke i pitanjima vezanim uz takozvanu „staru” deviznu štednju u bivšoj Jugoslaviji i njezinim državama sljednicama utvrđeni su u predmetima *Kovačić i dr. protiv Slovenije* ([VV], br. 44574/98, stavci 27. - 111. i 164. - 188., 3. listopada 2008.); *Ališić i drugi protiv Bosne*

i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i bivše Jugoslavenske Republike Makedonije ([VV], br. 60642/08, stavci 12. - 58. i 61. - 66., ESLJP 2014); *Ljubljanska banka d.d. protiv Hrvatske* ((odl.), br. 29003/07, stavci 2. - 7., 31. i 36. - 43., 12. svibnja 2015.); i *Slovenija protiv Hrvatske* ((odl.) [VV], broj 54155/16, stavci 6. - 12. i 18., 18. studenoga 2020.).

3. Konkretno, Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 23. prosinca 1991. i kasnijim zakonodavstvom od 18. studenoga 1993., hrvatski državljani mogli su u hrvatske banke prenijeti i iz njih podići devizne štedne uloge koje su prije 27. travnja 1991. položili kod banaka koje su poslovale u Hrvatskoj, ali su imale registrirano sjedište izvan hrvatskog državnog područja. Štedni uložci preneseni na taj način („prenesena devizna štednja”) pretvoreni su u hrvatski javni dug, pri čemu je država postala dužnik, a hrvatske banke na koje su uložci preneseni, vjerovnici.

4. Ubrzo nakon proglašenja neovisnosti 25. lipnja 1991. Slovenija je nacionalizirala Ljubljansku banku. Godine 1994. Slovenija je restrukturirala tu banku na način da je većina – ali ne i sva – aktiva banke i dio njezine pasive prenesena na novu banku – Novu Ljubljansku banku, koja je podnositeljica zahtjeva u ovome predmetu. „Stara” Ljubljanska banka zadržala je sve obveze koje se odnose na deviznu štednju deponiranu u njezinim podružnicama izvan područja Slovenije.

5. Trenutačno 75% dionica banke podnositeljice zahtjeva drže različiti privatni ulagači, dok je 25% u državnom vlasništvu.

6. Sredinom 1990-ih dvije hrvatske banke pokrenule su četrnaest parničnih postupaka pred hrvatskim sudovima protiv stare Ljubljanske banke i banke podnositeljice zahtjeva tražeći povrat sredstava koja su te hrvatske banke isplatile na ime stare devizne štednje hrvatskim državljanima koji su prvotno položili svoju štednju u „staru“ Ljubljansku banku - Glavnu filijalu Zagreb. Potraživanja banaka tužiteljica premašila su 460 milijuna eura (EUR).

7. Banke tužiteljice dobile su punomoć hrvatskog ministra financija 1995. odnosno 2001. godine da u svoje ime a za račun Republike Hrvatske podnesu te građanske tužbe. Dana 19. travnja 2012. Vlada Republike Hrvatske odobrila je sve postupovne radnje koje su do tada poduzete.

8. Dana 11. ožujka 2013. godine Vlade Republike Hrvatske i Republike Slovenije potpisale su memorandum o razumijevanju kojim su se složile da bi pitanje prenesene devizne štednje riješile u postupku sukcesije bivše Jugoslavije. Vlada Republike Hrvatske obvezala se osigurati zastoje svih postupaka koji se odnose na tu štednju do rješavanja tog pitanja. Međutim, u četrnaest postupaka o kojima je riječ do zastoja postupka nikada nije došlo.

9. Iako su u četiri postupka niži sudovi prvotno presudili protiv dviju hrvatskih banaka, te je presude preinačio Vrhovni sud i postupak je na kraju završio u njihovu korist. Preostalih deset postupaka još uvijek je u tijeku. Banka podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je već platila više od 1,4 milijuna eura na temelju presude donesene u prvom postupku, da je više od 635.000

aura dospjelo na temelju presude donesene u drugom postupku i više od 23 milijuna eura na temelju triju presuda koje su do sada donesene u preostalom postupku.

10. Banka podnositeljica zahtjeva prigovorila je, na temelju članka 6. stavaka 1. i članka 13. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, da je način na koji su domaći sudovi primijenili mjerodavno materijalno pravo proizvoljan ili očito nerazuman, da ti sudovi nisu dostatno obrazložili svoje odluke i da u jednom od postupaka nisu odgovorili na zahtjev banke podnositeljice zahtjeva za upućivanje određenih pitanja u vezi prava EU-a Sudu Europske unije (CJEU) radi rješavanja prethodnog pitanja.

11. Konkretno, banka podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je nejasno kako su domaći sudovi utvrdili svoju međunarodnu nadležnost te da nikada nisu definirali osnovni pravni odnos između banaka tužiteljica i banke podnositeljice zahtjeva, što je bilo potrebno radi određivanja je li mjerodavno hrvatsko ili slovensko pravo. Nadalje, banka podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je nejasno kako su domaći sudovi utvrdili da je ona odgovorna za dug stare Ljubljanske banke i kako su banke tužiteljice imale *locus standi*, aktivnu procesnu legitimaciju za utuživanje javnog duga. Banka podnositeljica zahtjeva također je tvrdila da su domaći sudovi sustavno zanemarivali njihove ključne tvrdnje u odnosu na ta pitanja nadležnosti, procesne legitimacije i odgovornosti.

OCJENA SUDA

12. Budući da su jamstva iz članka 6. stavka 1. Konvencije, u okolnostima poput onih o kojima je riječ u ovom predmetu, stroža od jamstava iz članka 13. Konvencije te ih obuhvaćaju (vidi *Kudła protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, stavak 146., ESLJP 2000-XI), Sud će ispitati zahtjev samo na temelju članka 6. stavka 1. i članka 1. Protokola br. 1.

A. Prigovori na temelju članka 6. stavka 1 Konvencije

1. Prigovor na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije koji se odnosi na povredu prava na „zakonom ustanovljeni sud”

13. Sud ponavlja da, u načelu, povreda domaćih pravnih odredbi koje se odnose na nadležnost sudova od strane suda dovodi do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije jer se sud koji postupuje izvan svoje nadležnosti ne može smatrati „sudom ustanovljenim zakonom”. Sud je stoga nadležan ispitati je li s tim u vezi poštovano domaće pravo. Međutim, budući da je tumačenje domaćeg prava prvenstveno zadaća nacionalnih sudova, Sud ne može dovoditi u pitanje njihovo tumačenje osim ako je došlo do očite povrede

domaćeg prava (vidi *Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda* [VV], br. 26374/18, stavci 216. - 217., 1. prosinca 2020.).

14. U ovome predmetu domaći sudovi su smatrali da imaju (međunarodnu) nadležnost iz dva razloga.

15. Prvo, pozvali su se na članak 55. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja koji je tada bio na snazi, a koji je propisivao nadležnost hrvatskih sudova u sporovima protiv pravnih osoba sa sjedištem u inozemstvu, a koji su se odnosili na obveze koje su nastale i koje su se morale izvršiti u Hrvatskoj, ako te pravne osobe imaju podružnicu u Hrvatskoj. Budući da je stara Ljubljanska banka imala svoju podružnicu u Zagrebu i da su obveze koje proizlaze iz devizne štednje položene u toj podružnici morale biti izvršene u Hrvatskoj, hrvatski sudovi su smatrali da su nadležni u odnosu na staru Ljubljansku banku.

16. Drugo, domaći sudovi pozvali su se na članak 54. stavak 1. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja prema kojem postoji nadležnost hrvatskih sudova u sporovima pokrenutim na temelju imovinskopravnog zahtjeva ako tuženik ima imovinu u Hrvatskoj. Domaći sudovi smatrali su da je opće poznata činjenica da je stara Ljubljanska banka imala imovinu u Hrvatskoj (vidi i činjenice predmeta u predmetu *Kovačić i drugi*, prethodno citirano, stavak 144., i u predmetu *Ališić i drugi*, prethodno citirano, stavak 43.).

17. Budući da su banke tužiteljice tvrdile da su obje tužene banke solidarno odgovorne za prenesenu deviznu štednju, ta nadležnost postoji i u odnosu na banku podnositeljicu zahtjeva kao materijalnog suparničara na temelju članka 46. stavka 4. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja.

18. U tim okolnostima Sud ne može prihvatiti tvrdnju banke podnositeljice zahtjeva da je nejasno kako su domaći sudovi utvrdili svoju međunarodnu nadležnost u tom predmetu (vidi stavak 11. ove odluke). Što je još važnije, ne može se tvrditi da je način na koji su ti sudovi utvrdili svoju nadležnost predstavljao očigledno kršenje domaće prava (vidi stavak 13. ove odluke).

19. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer je očigledno neosnovan te ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

2. Ostali prigovori na temelju članka 6. stavka 1.

20. Sud primjećuje da je bit preostalih prigovora banke podnositeljice zahtjeva na temelju ovog članka to što su domaći sudovi očigledno pogrešno protumačili i pogrešno primijenili mjerodavno materijalno pravo glede procesne legitimacije i odgovornosti, zbog čega su njihove presude bile proizvoljne ili očigledno nerazumne.

21. U tom pogledu Sud ponavlja da je zadaća državnih vlasti, osobito sudova, tumačiti i primjenjivati domaće pravo te da Sud ne može dovoditi u

pitanje njihova utvrđenja o navodnim pogreškama u domaćem pravu, osim ako su ta utvrđenja proizvoljna ili očigledno nerazumna (vidi predmet *Nait-Liman protiv Švicarske* [VV], br. 51357/07, stavak 116., 15. ožujka 2018.). To se odnosi i na tumačenje i primjenu međunarodnog prava od strane domaćih sudova (vidjeti predmet *Waite i Kennedy protiv Njemačke* [VV], br. 26083/94, stavak 54., ESLJP 1999 I). Štoviše, domaća sudska odluka ne može se smatrati proizvoljnom do te mjere da dovodi u pitanje poštenost postupka, osim ako ta odluka nije obrazložena ili ako se obrazloženje temelji na očitoj činjeničnoj ili pravnoj pogrešci koju je počinio domaći sud, što dovodi do „uskrate pravde” (vidi *Moreira Ferreira protiv Portugala (br. 2)* [VV], broj 19867/12, stavak 85., 11. srpnja 2017.), odnosno na pogrešci koja je toliko „očita” da ju ni jedan razumni sud nije mogao učiniti (vidi *Bochan protiv Ukrajine (br. 2)* [VV], broj 22251/08, stavak 62., ESLJP 2015.).

22. Domaći sudovi u ovome predmetu detaljno su obrazložili svoje odluke. Konkretno, presudili su da su banke tužiteljice imale aktivnu procesnu legitimaciju jer su s državom sklopile ugovor o cesiji radi naplate, (*inkaso cesija*), odnosno ugovor kojim je dužnik (država) prenio svojim vjerovnicima (dvijema hrvatskim bankama) potraživanja koja je imao prema svom dužniku (staroj Ljubljanskoj banci). Odobrenje koje je Vlada Hrvatske dala bankama tužiteljicama 2012. godine da postupaju u ime države (vidi stavak 7. ove odluke) zapravo je bila ponuda za sklapanje navedenog ugovora o cesiji radi naplate, što su te banke prihvatile. Iako je točno da je Vlada u svibnju 2012. godine povukla to odobrenje, domaći sudovi presudili su da država time nije mogla jednostrano raskinuti navedeni ugovor. Domaći su sudovi nadalje presudili da memorandum o razumijevanju iz 2013. godine (vidi stavak 8. ove odluke) nije međunarodni sporazum te stoga nije bio obvezujući za sudove.

23. Glede odgovornosti banke podnositeljice zahtjeva, domaći sudovi su presudili da je ona odgovorna za dugove stare Ljubljanske banke na temelju članka 452. Zakona o obveznim odnosima iz 1991. godine, koji je propisivao da je osoba čija je imovina ili njezin dio prenesena na temelju ugovora, solidarno odgovorna s prethodnim vlasnikom za dugove koji se odnose na tu jedinicu ili njezin dio. Ta se odredba primjenjivala iako se prijenos imovine između stare Ljubljanske banke i banke podnositeljice zahtjeva nije dogodio na temelju ugovora (vidi stavak 4. ove odluke). Takvo teleološko, a ne samo gramatičko tumačenje navedene odredbe bilo je opravdano jednim od temeljnih načela hrvatskog pravnog poretka, a to je da se prava ne mogu prenijeti bez prenošenja obveza. To načelo imalo je za cilj zaštitu vjerovnika i promicanje pravne sigurnosti te je odražavalo neke od temeljnih vrijednosti hrvatskog ustavnog poretka, odnosno nepovredivost vlasništva i vladavine prava.

24. S obzirom na takvu pozadinu predmeta, Sud nije uvjeren argumentom banke podnositeljice zahtjeva da su tumačenje i primjena mjerodavnog materijalnog prava domaćih sudova u pogledu pitanja procesne legitimacije i

odgovornosti bili proizvoljni ili očigledno nerazumni (vidi stavak 11. ove odluke), odnosno da su njihova utvrđenja u tom pogledu bila rezultat očite činjenične ili pravne pogreške koja je dovela do „uskrate pravde”.

25. Štoviše, ništa ne upućuje na to da je postupak inače bio nepošten. Konkretno, ništa ne upućuje na to da postupak kojem banka podnositeljica zahtjeva prigovara nije bio kontradiktoran. Sve njene argumente relevantne za rješavanje predmeta domaći sudovi su propisno saslušali i ispitali i, kao što je već prethodno navedeno, činjenični i pravni razlozi za njihove presude bili su detaljno izneseni.

26. Slijedi da su ovi prigovori nedopušteni na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer su očigledno neosnovani te ih treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

27. Što se tiče prigovora da u jednom od postupaka domaći sudovi nisu odgovorili na zahtjev banke podnositeljice zahtjeva da Sudu Europske unije uputi određena pitanja u vezi prava Europske unije radi odluke o prethodnom pitanju (vidjeti točku 10. ove odluke), Sud primjećuje da je banka podnositeljica zahtjeva zatražila da se ista (i neka druga) pitanja prava Europske unije upute Sudu Europske unije radi odluke o prethodnom pitanju u preostalim postupcima. U tim drugim postupcima domaći sudovi odbili su takve zahtjeve i detaljno to obrazložili u skladu s takozvanim kriterijima *Cilfit* koje je utvrdio Sud Europske unije. U tim okolnostima i u svjetlu navedenih obrazloženja da, prema mišljenju domaćih sudova, ta pitanja u vezi prava EU-a ne zahtijevaju upućivanje Sudu Europske unije, ovaj Sud utvrđuje da banka podnositeljica zahtjeva nije pretrpjela značajnu štetu zbog toga što domaći sudovi nisu razmotrili taj zahtjev u jednom od postupaka kojima se prigovara. Štoviše, poštovanje ljudskih prava, kako je definirano Konvencijom i njezinim protokolima, ne zahtijeva ispitivanje osnovanosti ovog prigovora.

28. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točaka (a) i (b) Konvencije jer je očigledno neosnovan, odnosno zbog nedostatka značajne štete, te da ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

B. Prigovor na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

29. Sud primjećuje da se četrnaest postupaka o kojima je riječ u biti odnosi na privatnopravni spor i da, s obzirom na njegova prethodna utvrđenja (vidi stavke 20. -26.), odluke domaćih sudova nisu bile očigledno nezakonite, proizvoljne ili očigledno nerazumne.

30. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer je očigledno neosnovan te ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

Iz ovih razloga, Sud jednoglasno,

proglašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 18. siječnja 2024.

Dorothee von Arnim
zamjenica tajnika odjela

Pauliine Koskelo
predsjednica

prijevod

Ured zastupnika Republike Hrvatske
pred Europskim sudom za ljudska prava